

Ш ы н

Ажылык чонпар дептат-
тарын Кызмат хоорай Со-
седиян куукумунун куду-
ра килдизини чанында улус-
ту театр ам бодунун чедиги
сезонун эгелзэн. Чыл бурзун-
де-де бистин улусу театры-
ыс бодунун сезонун респу-
бликанын районнарыга ба-
рып аякын турар, ол болза
оң бодунун тускай залын
чогу-биле холбошкан. Бо чы-
лып сезон ажылыккыны би-
че саады берген, мында тран-
спортка холбошкан чыда-
ган бар.

Ычанга республиканын
районнарыча сентябрь айда
ылан-ла чур- бис. Ол ми-
чарда чолга көргүдөр чү-
дүтүс — А. Кузнецовтун «Улус

ажылыккы» деп катты-
рычыгын шын болуп. Кичи-
ни амыралача орунту,
ажылыккы тып алырын
кайы хөре анык эвес болуп
турарып мында чутаалап турар.
Бо шын Кызмат хоорайга
ам-даа көргүдөз бис. Ычан-
даа Киз-Хем болган Бит-
Хем районнарыга оңу шатда-
ла көргүдөз четтирилген бис.

Шинде улусу театрыч кал
составы ойнап турар. Ол бол-
за Кызмат куруненин башкы
нистатунун студенттери
Л. Лалетина, В. Бочкарева,
Т. Лафанова, урал чүзү чү-
лешенин сүзүдү В. Бер-
пашкин база С. Токарев, Г.
Бексенов болган өскөдө-
дө. Олар бистин улусу те-

КЫЗЫЛДЫН
УЛУСЧУ ТЕАТРЫ

Бистин театрыныска анык
бот-тыныгыр артистер хөй
хөре, чүзү дөргө театр бол-
зо, чооку үдө чөдө чүдү-
дүтү шини белектер деп тур-
ар. Ол болза чогаалчы А. Ар-
бузовтун «Ырак орун» деп
пикизи-дир. Мыда аныктар-
ныч—баштайм метро тулук-
чуларыны дутайында тоо-
жуу турар.

Оон-биле кады бо чылып
бистин улусу театрыныска
тыва болукту организастар.
Бисте планнар, бодолдор хөй.
Ол аланары боттаптар
тоолдо, хөй амыралача, чога-
алчы болган аныктар орга-
низастары-биле холбошкан
дыкчалар учурун бис. Ха-
мытын мурунда комсомол
хоорому-биле харылааны
доктаамаз тулук амыралача
хөрдөргө терлериниң комсо-
мол организастары-биле ба-
за билим холбошкан болуп.
Ычанга республиканын хөй-
жүм-тин театрынын мерге-
жилдик коллективинде чо-
гаалдык дуузын мөмөп ту-
рарымыз чутажак.

Партияның XXIV съезди-
ни шийтерлерин амыра-
ла боттаптар дөзү бо үдө
бүтү улустун хайымын-
кыныг анык-хөрдөргө урал
чүдүдү амыралача бот-
тарыны сыйлыккыни бот-
тар дөзү чөй болзады кы-
мак амыралача турар болза,
бистин улусу театрыны кир-
жикчилери база ылым сорук-
биле амыралача, чогаалдык
ажылык-биле көргүдөзүн
хөй улаа өртүр.

З. СААЯ,
улусчу театрын режиссеру.
ЧУРУКТА: «Улус ажы-
лыккы» деп шинде көргү-
дүтү, (солгай талдан) — Алек-
сандр Лантестин ролонда
С. Токарев, мал эмелгесинде
ажылыккыны ролонда
Т. Лафанова.

Фото автору.

СОЛУН ДЕЛГЕЛГЕ
АЖЫТТЫНГАН

Августун 1-де республика-
ның 60 маалыр атыг чүр-
штылал музейине РСФСР-
ның культураның алдарыг
ажыкчалык Иван Барзано-
вич Рехловтун чыгган чүрү-
ктеринде урал чүдү-
делгелгезе ажиттынган. Ты-
на АССР-ниң Чуркулар эли-
деги баштап чериниң
даргазы, Россия Федерация-
ның алдарыг чуркучуу
С. К. ЛАНЗЫ Ону ажиткан.
Тына АССР-ниң культура ми-
нистри М. С. ХОМУШКУ аңа
чүзү чутаалап, делгелгезе
ажыккалы кымылчыларга
урал чүзү талаан-биле өөрү-
кү болуп дөзүн айткан.
Хары чүзү чутаалап, И. В.
РЕХЛОВ мында дөз:

Чылым-биле хулаан ул-
кааны дөзү улусу-биле че-
тирдим. Амыралача бот-
ту дүргүдөз чуркутар
чыгып, хөй чөдөргө чорал-
кыч мен, ам Тывада кел-
геним бо. Делгелгезе ийн бо-
лукту көр селер: Надежда
Лажениң мензү белеке бер-
гени Лувраның териниң чо-
руктарыны дүргүрэн хөй-
жүм-тин база делгелгезиң ча-
ды суратгы чуркучулары-
ның амыралача дүргүрэн
хоогаалары көр селер.

Делгелгезе 63 ажык кирген,
ол бистин республикага ай-
штылде турар.

(Бистин көрр.).

ШЫН СОЛУНУ
ЧАГЫДЫЛГАНЫН
ӨРТЭЭ:
чылда — 6 рубль,
алды айда — 3 рубль
үш айда — 1 руб. 50 көп.

ТЕМП БОЛГАШ ШЫНАР

ССР-ниң Төп Статистика
эргелелиниң түнөөдөргө эзу-
гаар азыра, куруузыны са-
нааска тарла болган тараа-
бымы культураның бүгү
чүртү 80 миллион 892 муң
гектардан ажаап алган. Ол
дөргө бүгү шөлдү дөргүтү
улуку кыла-дир. 68902 муң
гектарның тарааны бастыр-
ган.

Россия Федерацияныга
эрткен чылдын бо үзөндө
турганмыдан 49 миллион 118
муң гектар хөй шөлдү
тараа болган тараа-бымы
культураарын ажааган. Ы-
чанга республиканын муру-
ну болган төп чөдөргө
таранын орай бышканында
оолданышын турган, ол а-
йттыгын. Ам ажаап алымын-
ны амыралача Уралче
нишчип, Сибириниң дөргө-
риде чорун турар. Ке-

мерово болган Новосе-
бирск областнын, Алтай
болган Красноярск край-
нын тараабымы дүргүтү
шөлдүн эзу-биле ажаап ал-
турар. Иччала-даа чылдын
районнары тарааны ке-
ри-биле бастырышын аразында
үзөткөлиниң база бооп ту-
рар.

Ону бодурабымы-биле ме-
ханизаторлар, ажил-атмылар
укурукчулары, специалистер
техникалы бодурукчулар
ажыккап, анылап ажаап
алыры-биле шуут кестирин
бастырышын аразында ыла-
лы бидири-биле ажиттал ту-
рар.

Казахстанының тарааны-
лары ажаап алымыны эр-
кен чылдын шөлдүн ажаап
чорудун турар. Ол респу-
ликада 13 миллион ажык ге-
ктар чөдү тарааны болган

тараа-бымы культураны
ажааган.

Прибалтиканы, Закавказ-
еини, Орталык Азияны тара-
абымы база-ла күнө-
лөшкөниң ажиттал турар.

Куруузыны бүгү чүртү
артык жөниң ажаап алган.
Россия Федерацияны, Ус-
саяны, Узбекстаның
болган өскө-даа чылдын рес-
публикаарының метализатор-
лары бо талаан-биле ажи-
ларын эрткен чылдын ала-
ды дүргө чорудун турар.
Тарымал тооруктуң ажаап
алымыны база-ла эгелзэ.
Хөдир-дөргүткө 953 ге-
ктардан туруп, ажааган. Ол
болза ук култураны тараан
бүгү шөлдүн 77 хуузу-дур.

Тараанылар ажаап алымы-
ны шөлдүн болган чы-
дирг чок ажаарын үргүдү-
лөшкөн. (СЭТА).

КОНКУРСТАР УЛАМЧЫЛАП ТУРАР

1. «СЦЕНАГА — АМГЫ ҮЕНИ»

Улусу чогаалдыгымын рес-
публика башкы бо чылым
«Солуга — амыра» деп
ат-биле чыгып көргөсө пи-
лер чогаалдыгыга конкурсу
моон мурунда тарлаан бол-
ган. Оон хуузааы бо чылдын
феврал айдын октябрь айга
чөдүр кылдыр чарлаптыган
турган. Совет кижилериниң
орес-мадырлыг күш-ажылы-
ны дутайында, тараа, мал
ажаакчаларының алдарыны,
төлөгүн чорудун, культу-
раны дутайында амыралача,
профессионал-даа чогаалчы-
лар, ажилчыларын, колхо-
чуларын, совет даймычлар-
нын, студенттериниң, шко-
лыларын иштинде мерге-
жилдигер ол конкурсу кир-
жип болуп. Конкурс оон ынай

коммунист күш-ажылы шө-
лдүн амыралача, тайын, күш-
ажылы болган чөдүр ажи-
кени дөзү керекке ажил-
тарын киркиргезиниң ду-
гайында шөлдүн база би-
жин кинирин савалдан ту-
рар.

Конкурсу мурунда кая-
да параттымын чогаалды-
гы хулаан алган, Улусу чо-
гаалдыгы башкыны урал
чүдү чөдөргө чутаала-
ны көр. Ону 2 хуу кылдыр
машынага парлаан азы бу-
дү-биле ийн бижиле, боду-
нун адресин тодаргай бижиле
чорудар. Конкурсна тургус-
кан маалдаар:

Бирги шаңгал — 150 рубль.
Ийгал — 100 рубль.
Ушкүзү — 75 рубль.

Шангалар бүгү чогаалды-
гы база шынарды деп көргөн
ажыларын Улусу чогаалды-
га бажын амыталары-биле
хулаан алыр.

Чогаалдыгы дарааында ал-

рес-биле чорудар: Кызыл хо-
рай, Шетинин-Бравченко ку-
дунчу 57, Улусу чогаалды-
гы республика башкы,
«Коммунист» деп бижиле чө-
рудар.

2. АГИТКУЛЬТБРИГАДАЛАРГА

Көдөргө агиткультбрига-
дарын репертурын улам
балыдар сорулга-биле Улусу
чогаалдыгымын республика ба-
жыны 1971 чылдын феврал-
дан эгелзөт, октябрь айга че-
дир «Күш-ажылы — худукто-
дун, шылтаралды болган ал-
дарын хөдө» деп төмөга спе-
нарий бижирин-биле конку-
су чарлаан турган болган.

Машынага парлап каап 15
арын темчөөдү, мурунда
каа-да параттымын спе-
нарийлерни комиссияга ки-

рер. Алаа күзөдүт-ле кел-
гени киржип болуп. Он ажи-
кени дөзү үш маал
тургускан:

Бирги — 150 рубль.
Ийгал — 100 рубль.
Ушкүзү — 75 рубль.

База 50 рубль темчөөдү
ийн маал шаңгалдарын
доктааткан. Конкурс ма-
териалды октябрь 1-ге чөдүр
хулаан алыр. Бижиле чогаал-
ды моон үзүдө айткан а-
дресе чорудар. Телефон ду-
галары — 48-62.

ДЕЛЕГЕЙ БО ХҮННЕРДЕ

ХАНОЙГА БАЙЫРЛЫГ ХУРАЛ

ХАНОЙ. (СЭТА). Төвүдүгү
хүннениң — Август револю-
циянын шийлиниң 26
чыл оюнга болган Вьетнам
Демократтыг Республикамын
26 чылынга тураскалган бай-
ырлыг хурал ажаа болуп
эрген.

Ле Зуан, ВДР-ниң Национал
хуралының Доктаамаз ком-
плетиниң даргазы Чыонг Тинь,
ВАП-тың болган ВДР-ниң өс-
ке-даа удуручулары, Хано-
й хөй-вистианын төлөөскө-
чилери олурган.

ВАП ТК-ның Политбюро ке-
нжигү, ВДР-ниң премьер-ми-
нистри Фам Ван Донг аяк-
кел кылган.

Революстүг демиселге бол-
ган амыра үдө АКШ-тың аг-
рессияныга уду-даа демис-
елге вьетнам улустун эге-
лидиз, мадырлыг чорудун
демделген, алеткелчи вьет-
нам улусуа бүгү талаан ду-
аламчылы дөзү социалыг
турттарга, бүгү акы-дуума

уустарга өөрүп четтиргенин
илерген.

Президент Хо Ши Минниң
чатын күзүдө, тайын, ха-
марышкан, чатын-ай бол-
ган чөдөргө шийлиниң Вьет-
намын тургустарга вьетнам
улустун бижиле шийлиниң
илеркелчи овозап демде-
лзэн.

АКЫ-ДУҢМА
СОЦИАЛИСТИГ
ЧУРТТАРДА

ЕЛЬЧИГЕ КЫЛГАН

ВАРШАВА. Вроцлавтан 30-
е километрге турар Ельч
дөзү улус эвес хоорайыга
бодунун автомобиль заво-
дун ачымында Польшада бол-
ган даштык-даа чүрттарда
дыка сураткан. 1952 чылда
ол заводту тулар деп айт-
кан-даа болза, хөдө кырында
чок турган. Ычан будурун
чөдөргө чутан ийн улус эвес
чөй турган. А аныа «Ельч»
дөзү автобустарын кылды
эгелзэн 1958 чылдан тура
вудун төгүдү бижитиниң
эгелзэн. Ычанга эрткен үш
турттарда «Ельч» дөзү
завод 15 муң ажык автобу-
старын будуруп чыгарган.

1967 чылда завод 8 тонна
чүктөр «Ельч-115» деп авто-
мобилдерин база будуруп
дүрүп эгелзэн. Амыра үдө за-
вод «Ельч-316» дөзү он то-
наы чүктөр чаа машинаны
кылды үдүрүп турар арга-
тан болган ону бо чылым
3000-ву будуруп деп турар.

ПРЕМЬЕР-МИНИСТРНИН ЧУГААЗЫ

ГАВАНА. (СЭТА). Куба на-
йымылаа чигир улетүрүпү
ажыкчалыгынын чөдөргө
хуралыга Кубаның Компар-
тиянын Тон Комитетиниң
Бирги секретары, революстүг
чачактын Премьер-министри
Фидель Кастро чүзү чутаа-
лап, бо адыр «чүрттүн э-
ко-

номикамын кол адыр
бооп келген болган моон-даа
айтылган. Чигир үнүкү
ажаап алымын эрткен се-
зонун үзөндө күш-ажылы-
ны будуручүлүгү белин,
механизацияны амыралача-
ны түнелзөдө келгичилер

санын үш катан кызырар ар-
алыг болганын ол демде-
лзэн.

Будурулгези эргелен бөл-
канын өкөндө, күш-ажылы
организастар дендеди бөдө-
лөгүн, сагыла-чурмуу бы-
жыларынча хуралды кир-
жикчилерин премьер-министр
кыйгарган.

КАРДА РЕФЕРЕНДУМ

КАИР. (СЭТА). Сентябрь 1-де Катгыш-
кан Араб Республикада, Сирия Араб Рес-
публикада болган Ливия Араб Респу-
бликада ол чүрүтүп бастаап керери феде-
рацияны — катгышкыны тургуу-
ры болган федерацияны, конституция-
ны чүдүдө деп бодураа талаан-биле
референдум — чонун савал-онолын алы-
ры эгелзэн.

КАР-да бодулашкын дөзү 14 муң ажык
участктарын тургускан болган эргел-
тин 8 шакта-ла 8 миллион ажык киян
бодулашкыны берип эгелзэн.

Кайрын куудумчуларын болган шөлдө-
ри федерацияны тургуузын декири-
че кыйгарган доо-бура-биле шийзэн. Араб
чүрттарын катгышкыны тургуу-
ры араб нацияны колзү үзөндө болган
оңу чатын-элиниң орте-ажыкчалыгы дү-
жүгү турарын кыйгыраларда айтты тур-
ар.

ДАМАНСК. (СЭТА). Сирияда база-ла са-
нал-онол алымын бодулашкыны эге-
лзэн. Ында 25 миллион киян киян тур-
ар. Бодулашкыны бөзү-биле чүртта 420
участктарын тургускан.

ПЕКИН. (СЭТА). Сентябрь
3-те министрствин Японияны
чыла шапкан ою-биле хол-
баштыр кыдат дөдөскө-дө
мадырлыг-биле элген совет
даймычларын тургусталды-
рыга чөдөргө салыр дөзү
Харбин, Шанхай, Порт-Артур,
Дальний, Маньчжурия болган
Улаан хоорайларга баяры-биле
ССР-ниң КУР-да элчин
чөдүр кыдат эрге-чатыралар-
дан чөдөргө айттыган.

Ычанга-даа ССР-ниң эл-
чин чөдөргө болган элчин
чөдөргө чыдаа шериг а-
ташениң ажалдагыларга
чүдөргө анык Улаан хо-
райга баяры чөдөргө, ми-
чарга дөзү элчинчелдөргө
Кыдаттың Сөңгү Чоон тала-
ны хостарын дөзү кол-
тулушкунулар болуп, кыдат
улустун хамарагыныс чоруду
дөзү, чөй кырыга тайынны
кыдат тургуузын дөзү дыка
хөй совет даймычларын
амы-тымын берген өскө бүгү
хоорайларга баяры олар чө-
дөргө.

«РАДЕ КОНЧАР»
МАРКАЛЫГ

БЕЛГРАД. «Раде Кончар»
дөзү улус комитат Югосла-
вияда дыка сураткан. Чоокта
чаа ол будурун чөй Дунай-
да Диедритын гидроэлектро-
станцияны тургуузын кайы-
мы-даа 180 муң киловатт ийн
генераторун чүдүрүп чорут-
кан.

«Раде Кончар» чүдөргө ге-
нераторларын эвес, трансфор-
маторларын, электротолары
болган техниктиң хөдө-
лөдүн өскө-даа хөй-хөй чүдө-
дерин база кылды турар. Ол
заводта 15 муң киян ажы-
лап турар. (СЭТА).

КИНО

АВГУСТ 3-ТЕ

«НАЙРАЛ»: «Черный чү-
рек» 10.00, 11.55, 13.50, 15.45,
17.40, 19.45, 21.30 шаңгалар.
«КАА-ХЕМ»: «Дангышын
албатын» 15.00, 16.50, 18.40,
20.30 шаңгалар.
«ВОСТОК»: «Бичин ашты-
чы» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30
шаңгалар.
ЧАГЫТ КИНОТЕАТР: «300
спартакчалар» 17.00, 21.00.

«Шантес-терин кадыны» 19.00
шаңгалар.
«СОВЕТ ТЫВАНЫН 10 ЧЫ-
ЛЫ» КУЛЬТУРА БАЖЫНЫ
«Ылашкыл пазыны» 18.30,
«Мон соолгу тангом» 20.30
шаңгалар.
«ЭНЕРГЕТИК» КУЛЬТУРА
БАЖЫНЫ: «Буураанын
пикизи» 18.30, 20.30 шаңгалар.

НЕМЕЙ ХУЛЭЭП
АЛЫРЫН ЧАРААП ТУР

№ 35 профессионал-техниктиң үчүлгө 1971—1972 өөрдө-
лгө чымында сүзүдүр НЕМЕЙ ХУЛЭЭП АЛЫРЫН чарлап
тур. Дарааында тускай мергелдерин чөдүр ап болуп:

ШУКАТУР-МАЛЫР (өөрөп хуузааы)	2 чыл
ШУКАТУР	4 чыл
ДАШЧЫ	1 чыл
БЫЗАНЧЫ-ЧАДЫНЧЫ	2 чыл

Училищени 15 хардап ору пазыг, 8—10 класс дооскан
оолдар, кыстарын хулаан алыр.

Хулаан алаан сүзүдүрүн хулаан үш удаа чөмөлзө-
лө, чүрттар деп, ийн-хөй болган амыралача хөй-биле ханды-
рар. Училищени бо чылым чыры, делген кабинеттерин, мас-
тер-жыларын, спорт залды чаа бажыкы көйгөр.

Алаа өөрөшү турган үш ийн күш-ажылы стажында
кырып савар. Ону конуң эки дөдөскө-дө дооскалар бот-
тарыны күзө-биле дөзү болган тускай ортукам өөрдө-
лгө чөдөргө анык алаа чонка өөрөшүл чорун болуп.

Училищени техниктиң чогаалдыгы, урал чүдү бөлүмүнө,
спорт секциялары (бөксө, волейбол, баскетбол, национал хө-
сө, самбо) ажаады турар.

Директорун алыга бидиришкени дарааында доку-
менттерин козар:

1. Школа доосканын хөдөчидил.
2. Төрүтүнениң хөдөчидил аам паспорт.
3. Учуган үндү бижикени шериг шымылгазы.
4. Кызылдын № 1 поликлинказында элчин шымылгазы.
5. Ада-неиниң хулаангези.
6. 3х4 см. хөмчөөдө 4 фото-чүрүк.

УЧИЛИЩЕНИ АДРЕСИ: Кызыл хоорай. Нефтебаза деп
автобус доктар чөй, ТЕЛЕФОН 21—09.

Желебигенне

СЕНТЯБРЬ 3-ТЕ
МОСКВАДА
18.10.— Чогаалчыны инди-
ри. Казахстаны болган
ССР-ниң чогаалчылар Эпи-
деиниң секретары А. Ажи-
зовтун чутаагы. 18.30.— «Ин-
ский Корсикон». Урал-чөдү
фильм. 20.25.— «Фирма» — «Ча-
лы пазыны». «Сибирь» — «Вос-
молч планета». 20.55.— «Дам-
чылдыктар программасы.
КЫЗЫЛДАН
21.00.— Телемөдөлөр (тыва
дылга). 21.20.— «Бухара». До-
кументалдык фильм. 21.30.—
Телемөдөлөр (орус дылга).
21.40.— «Беш чылдын бажы-
нары». Дамчылдыга—22.10.—
Улус улуска дигит чуркутар-
дыг фильми. 22.20.— Чаралдар,
рекламалар.

МОСКВАДА
22.30.— Дамчылдыктар про-
граммасы. 22.35.— «Делегей-
ниң уустарының чогаалды-
чы чыалганы». 23.00.— «Уе»,
Информация программасы. 23.30.—
«0-0-0» — «Саны чок хуш».
Урал-чөдү телефильм.

Чабас. Хаттын күжү көпчөк
болуп.

Агаарын температуразы
хулаан дагы районнарыга
14—17, өскө арткаарына
17—22, Кызылга 19—21 градус
чылыр.

Был-ла төзөвирит камгалалды дадыр тырттыра-
ның хуузааы 1971 чылдын августун 15-те тоюенин Күст-
рахованын Тына АССР талаан-биле эргелзэн хамат-
ларга дынамыл тур.

Төзөвирин хуузааы эрттиргени дөзү хушун не 0,2
көпек хөй талар анаар.

ХАМААТЫЛА! Ылаан-ла төзөвирит камгалалды ху-
зааы эрттиргени көдө чөдөргө — көдө Советтерге, хо-
ройларга болган ажилчылар суурларынга — ажаала
саккаларга, Күстратың инспекторуга азы агентствого те-
лө турунар.

КУРСТАХ ЭРТЕЛЕДИ.

АЧЫЛАРЫН КИЧЭЭНГЕИНГЕ

Тына АССР-ниң делгелгезинде бо чылым сүт болган ту-
лаа кунтарыны элзеп болганын бөйүмдөлзөп, оларын
кузун аныларын чорудуап.

Тына АССР-ниң Министрлер Чөвөлиниң ча-
нында анылар-тымын амыралача эргелзэн.

РЕДАКЦИЈАНЫН
АДРЕСИ

Кызыл, Шетинин-Бравченко кудумчуу, бажы № 3, ТЕЛЕФОНАРЫ Редакторун 24-63, редакторун орадакчаларын болган пропаган-
дизиниң 35-24, харысагалыг секретарынын 23-35, партияны амыралача кылдының 37-13, культура кылдының 23-54, көдө ажы-
агы кылдының 21-47, үлөтүр кылдының 22-64, чаага база совет тургууз кылдының 41-27, информация кылдының 20-60, бухгалтер-
ыны 31-75, корректорларын 27-41 Солун келбей барганга 32-75 телефонго толгар.

ТЫВА АССР-ниң Министрлер Чөвөлиниң чалында Тывааның ном үндүрер чериниң республика типографиямы (Кызыл, Шетинин-Бравченко кудумчуу 1.). ТС—00418

Солун неделяда
6 катан үнөр